ISSN 2415-3168 (Online), ISSN 2226-3055 (Print)
ВІСНИК МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ: ФІЛОЛОГІЯ, 2023, ВИП. 29

УДК 821.111

Т. М.Скрипник
ORCID: 0000-0002-7318-5726

ЛІНГВОПОЕТИКА АНГЛОМОВНОЇ ВЕРСІЇ МОЛИТВИ АННИ З РАМАТАЇМ-ЦОФІМУ, З ЄФРЕМОВИХ ГІР

У статті представлена пресупозиція створення молитви Анни з Раматаїм-Цофіму, чиє ім'я і творчість зафіксовані у Біблії. Розкрито образ поетеси, високий рівень її духовного світу, унікальність світосприйняття, багатство і поетичність мовлення, особливості релігійних уявлень. Приділено увагу ґендерній проблемі визнання першості поетеси у літературі давнього єврейського народу, ґендерній проблемі, що спонукала до створення молитви. У літературознавстві вважається, що першим поетом давнього єврейського народу був цар Давид. Аналіз текстів Старого Заповіту показав, що першою поетесою була Анна, дружина Елкана з Раматаїм-Цофіму. Її молитва благодаріння Богу за народження сина є свідченням впливу ґендерних проблем на долю жінки того часу.

У статті розглянуто особливості лінгвопоетики англомовної версії молитви: семантичні антоніми, прийом субстантивації, тавтологія поетичних синтагм, антитези метафор, анеіфора як особливий вид рими, алітерація та інше.

Ключові слова: *пресупозиція, ґендерні проблеми, алітерація, субстантивація, метафора*

DOI 10.34079/2226-3055-2023-16-29-58-65

Постановка проблеми. У літературознавстві вважається, що цар Давид (роки його правління 1012–972 рр. до н. е.) був першим поетом давнього єврейського народу. З Тори (Старий Заповіт) відомо, що цар Давид склав близько 150 псалмів. Дослідник історії біблейських текстів З. Косідовський піддає сумніву авторство Давида всіх псалмів: «Легендою є також традиційний погляд, нібито Давид був автором більшості зібраних у Біблії псалмів» (Косідовський, 1978, с. 286).

Однак аналіз текстів Старого Заповіту показав, що першим поетом давнього єврейського народу була жінка, хоча уславилася вона перш за все як мати пророка Самуїла. Її ім'я і молитва благодаріння Богу, як поетичний твір, зафіксовані у Торі, Також в історичному плані її молитва є свідченням впливу ґендерних проблем на долю жінки у стародавньому світі.

З. Косідовський вважає, що «всі розповіді про матір (Самуїла), про народження, про розмову з Ягве, пророцтва щодо родини Ілія є витвором народної фантазії» (Косідовський, 1978, с. 280). Лео Таксіль у «Забавній Біблії» у притаманній йому глузливій манері визнав історичну справжність існування Анни, але зневажливо відгукнувся про її молитву: «Читач повинен бути щиро вдячним нам за те, що ми опускаємо її» (Таксіль, 1977, с. 210). Однак нам більше імпонує думка В. Будного, критерії його визначення особистості: «Ідентичність особи, її самототожність, відчуття власного Я, одночасно детермінуються різними чиниками: місце народження і проживання, мова, етнічність, раса, громадянство, стать, вік, релігія, фах, сімейний стан тощо» (Будний та Ільницький, 2008, с. 342).

У науково-теоретичних дослідженнях з історії формування міжнаціонального літературного процесу логічно постало питання визначення першості творця у розвитку поетичного мистецтва. **Метою** нашого дослідження стало завдання встановити історичну дійсність першості жінки-поетеси давнього єврейського народу. Також було поставлено з**авдання** розкрити багатий духовний світ Анни з Раматаїм-Цофіму, її поетичний дар, представлений у жанрі молитви в англомовному перекладі з давньоєврейської. У

дослідженні розглянуто ґендерні проблеми, що існували у стародавньому світі, а саме: становище жінки у суспільстві і родині, визнання її здібностей і таланту. Вважаємо, що зазначені ґендерні проблеми стародавнього світу є **актуальними** і в наш час.

Аналіз досліджень з теми. Підґрунтям нашої роботи стали тексти Старого Заповіту, дослідження В. Будного та М. Ільницького «Порівняльне літературознавство», З. Косідовського «Біблійні оповіді», М. Савельєвої «Біблія: спроба прочитання», Джона Макдауела «Незаперечні свідоцтва», Лео Таксіля «Забавна Біблія».

Аналіз текстів Старого Заповіту дав змогу виокремити особистість поетеси з-поміж інших творців давнього світу. Для глибшого розкриття її образу застосовано прийом комунікативної пресупозиції, яка поглиблює сенс інформаційного блоку та є основою його правильного розуміння і сприйняття. Комунікативна пресупозиція повідомляє причину висловлення думки, її смислову і життєву основу або історичну передумову згаданої події. Комунікативна пресупозиція об'єктивна і тематична. У статті комунікативною пресупозицією є текст з Книги Перших Царств, 1-ї Самуїлової про історію народження і діяльність історичної особитості пророка Самуїла. Ця історія засвідчила ім'я першої поетеси єврейського народу й існування ґендерних проблем у стародавньому світі.

Місце життя Анни написано у тексті Старого Заповіту: «З Раматаїм-Цофіму, з Єфремових гір» (Біблія, 2009, с. 343). У тексті «The Old Testament» написано: «Ramathaim, a Zuthite from the hill country of Ephraim» (The Holy Bible, 1995, p. 199). Тобто є різниця у написанні та вимові слів «Цофіму» та «Zuthite».

У християнстві Анна (мати пророка Самуїла) вважається пророчицею, її ім'я згадується у богослужінні 9 грудня. Є інша пророчиця Анна (народжена у 90 р. н. е. і визнана церквою як свята). У Новому Заповіті є пророчиця Анна, мати Пресвятої Богородиці. День Анни (узагальнено кілька святих на це ім'я) відмічається 22 грудня.

Основний матеріал дослідження. У статті досліджено зазначені чинники ідентифікації образу Анни з Раматаїм-Цофіму, досліджено її ідіостиль як промовиці молитви, представленої в Біблії (The Holy Bible) в англомовному перекладі з давньоєврейської і послідовно проаналізованої в перекладі на українську мову.

Образ Анни. Перша поетеса давнього єврейського народу – скромна Анна, дружина Елкана із Раматаїм-Цофіму, з Єфремових гір. Вона народилася раніше за царя Давида і, за нашими припущеннями, за віком була йому як прабабуся. У заміжжі Анна була бездітною кілька років, тому друга дружина Елкана, Пенніна (в деяких виданнях – Фенніна), часто дорікала їй за це. Елкана любив Анну: «І сказав їй чоловік її Елкана: «Анно, чого ти плачеш, чому не їси? І чого сумне твоє серце? Чи ж я не ліпший тобі за десять синів?» (Біблія, 2009, 1-а Царств; 1: 8). Елкана з родиною кожного року ходив у містечко Шило молитися у храмі. Під час цієї подорожі Анна була засмучена і пішла у храм. Гірко плачучи, вона просила дати їй сина і обіцяла присвятити дитину Богу: «…я дам його Господеві на всі дні життя його, а бритва не торкнеться голови його» (Біблія, 2009, 1-а Царств; 1:1-11). Ця маленька промова записана у вигляді ритмізованої прози. Анна пообіцяла, що хлопчик стане назареєм, тобто присвяченим Богу. *Примітка*: назареї не стригли волосся, не їли виноград і не пили вина.

І Бог дав їй сина, вона ж назвала його Самуїлом (жадання від Бога, також є інші інтерпретації його імені). Анна благодарила Господа за сина. Вважають, що Самуїл народився у 1146 р. до н. е. Анна віддала його у храм Ілії у Шило після відлучення від груді через 3 роки, тобто у 1143 р. до н. е. Це імовірні дати створення молитви Анни. Самуїл прожив 87 років і став п'ятнадцятим пророком, моральним і релігійно-політичним наставником ізраїльтян: «І судив Самуїл Ізраїля всі дні життя свого» (Біблія, 2009, 1-а Царств; 7: 15). З. Косідовський писав про пророка Самуїла: «В тексті знаходимо ряд відомостей, які спростовують одна одну, затемнюють історичний образ і роблять його неправдоподібним» (Косідовський, 1978, с. 280).

Лінгвопоетика молитви. Молитва благодаріння Анни за сина у тексті Старого

Заповіту записана у вигляді поетичного твору, який складається з 10 строф, означених у біблейських текстах як вірші. Вірш у Біблії складається з одного або декількох речень, об'єднаних за змістом. Текст молитви Анни має графічний розподіл на рядки і відзначається ритмомелодійною організацією рядку. Ритмомелодика бездоганна. Поетика англомовної версії молитви характеризується мелодикою алітерації, лексичним і метафоричним багатством. У ній досліджуються прийоми субстантивації, семантичні антоніми, обумовлена змістом тавтологія поетичних синтагм, застосовано анафору як вид особливого римування. Ліричний зміст твору розкриває стан душі поетеси, її релігійне сприйняття Бога, високий рівень духовного світу, відзначається емоційністю. У тексті засвідчено унікальність світосприйняття, духовне і мовне багатство поетеси. В англомовній версії молитва Анни записана поетичною і вишуканою мовою.

Текст молитви є інформаційним блоком, де виявляються характерні ознаки ідіостилю мовлення поетеси, що змальовують її образ непересічної особистості. У метафорах і поетичних висловах молитви представлено концепт її релігійних уявлень, її палка віра в Бога, в його справедливість у вирішенні життєвих ситуацій людей. Особливості ідіостилю Анни полягають у тому, що концептуальні метафори молитви різноманітні, їх найбільша оригінальність досягається у смислових взаємозв'язках із антитетичними метафорами у межах одного вірша. У тексті молитви це система змістовних лінгвістичних одиниць і поетичних образів, метафор, епітетів, характерних для її авторського стилю. Найважливішою рисою її ідіостилю, представленого молитвою, є прийом антитези.

Молитва Анни складається з 10 віршів.

Hannah's Prayer

У **першому** вірші Анна зверталася до Бога, і віра дала їй непереможну силу і основу її життя. Анепіфора «*in the Lord – in the Lord*» підкреслює значення образа Бога і силу її релігійних уявлень.

1.Then Hannah prayed and said:
My heart rejoices ***in the Lord****;*
in the Lord *my horn is lifted hig*
Примітка: *horn* – ріг – у значенні «сила».

У вірші 2 є мелодійна і ритмічно досконала лексико-синтаксична фігура, яка повторюється*: «There is no one…».* Прийом поетичної тавтології та анафоричного римування у строфі:
There is no one *holy like the Lord;*
There is no one *besides you*

У **вірші 5** – вислови *«those who were», «she who was», «she who has*» поєднуються з висловами, але не близькими за змістом, а навпаки, з антитетичними образами:
Those who were *full hire themselves*
Out of food,
But ***those who were*** *hungry.*
hunger no more.

Дослівно: хто повністю узяв собі їжу, а хто був голодний, вже не є голодним більше.

У вірші застосовано прийом антитези. Подається позитивна теза: «узяв собі їжу (у значенні ситий)», але особливістю ідіостилю поетеси є те, що фраза подається з осудом, і імпліцитно сприймається як негативна. Висловлена до неї антитеза імпліцитно сприймається як позитивна: «голодний, але вже не голодний більше». У молитві застосовано прийом поетичної тавтології синтагм: *«Those who were – those who were».*

Протиставлення інших лексико-семантичних синтагм імпліцитно розкриває її сімейний стан: одна була бездітною – *«was barren»,* а інша мала багато синів – *«has had many sons».* Це семантичні антоніми: *barren – borne* (дослівно: ненароджуюча, тобто неплідна, – народила). Анна в емоційній промові-молитві в антитетичній формі

висловила концепцію суто жіночого поняття того часу про щастя і нещастя жінки – мати або не мати дітей.

Приклади алітерації (суголосніть приголосних) і субстантивації (перехід однієї частини мовлення в іншу) досліджуються у словах*: **f**ull of **f**ood, **th**ere is no one, **th**ose **who were**, she **who was** –алітерація, **h**ungry – **h**unger – прийом субстантивації. Hungry – голодний – прикметник як ознака людини; hunger – голод – іменник.*

У віршах **6** і **7** є тавтологічні повтори і анафора:

6 вірш. The Lord *brings death and makes alive;*
he *brings down to the grave and raises up.*
7 вірш. ***The Lord*** *sens poverty and wealth;*
He *humbles and* ***he*** *exalts.*

У **8-у вірші** Анна поетично сказала про свою віру в нагороду Бога для бідних, яких він підніме з пороху:

He raises the poor from the dust…

У 9-у вірші теж застосовано прийом протиставлення образів праведних і грішних:

He will guard the feet of his ***saints****,*
But the ***wicked*** *will be silenced in darkness*

Дослівно: він сторожитиме стопи його святих,
А розпусні будуть мовчазними у темряві.

Образ праведних створено метафорою «стопи його святих». На думку Анни, грішні, розпусні будуть покарані темрявою і, найстрашніше, мовчанням, тобто неможливістю просити у Бога прощення: «*the wicked will be silenced in darkness».*

Вірші 9 і 10 поєднуються тавтологічними синтагмами: *He will guard, He will thunder, He will give.* Синтагми розкривають уявлення Анни про дії Бога у Страшному Суді.

Hannah's Prayer

Примітка: розподіл слів за рядками і напис слів з великої або малої літери – відповідно до тексту Біблії в перекладі англійською (The Holy Bible, 1995, p. 198-199).

1.Then Hannah prayed and said:
My heart rejoices in the Lord;
in the Lord my horn is lifted high.
My mouth boasts over my enemies.
2. There is no one holy like the Lord;
there is no one besides you;
there is no Rock like our God.
3. Do not keep talking so proudly
or let your mouth speak such arrogance,
for the Lord is a God who knows,
and by him deeds are weighed.
4. The bows of the warriors are broken
but those who stumbled are armed with strengh.
5. Those who were full hire themselves
out for food,
but those who were hungry
hunger no more.
She who was barren
has borne seven children,
but she who has had many sons
pines away.
6. The Lord brings death and makes alive;
he brings down to the grave and raises up.
7.The Lord sens poverty and wealth;

He humbles and he exalts.
8. He raises the poor from the dust
and lifts the needy from the ash heap.
9. **He will guard** the feet of his saints,
but the wicked will be silenced in darkness
10. It is not by strenght that one prevails;
those who were oppised the Lord wii be shattered
He will thunder against them from heaven;
the Lord will judge the end of the earth.
He wii give strenght to his king
and exalt the horn of his anointed (The Holy Bible, 1995, I-st Samuel, 2:1-10).

В україномовному перекладі Біблії текст молитви має підзаголовок:
«Аннина пісня-молитва».
1. І молилася Анна та й проказала:
Звеселилося Господом серце моє,
Мій ріг став високим у Господі!
Розкрилися уста мої на моїх ворогів,
Бо радію з спасіння Твого!

Анна відзначила, що з народженням сина підвищився її статус у суспільстві, ніхто вже не ображатиме її, не дорікатиме за бездітність. І далі у молитві вона суто по-жіночому розкривала свої уявлення про Бога, уживала у мові метафори, поетичні порівняння.
2. Немає святого, подібного Господу,
Немає нікого, крім Тебе
І скелі немає, як Бог наш!
3. Більше не говоріть зарозуміло,
Нехай не виходить з ваших вуст зухвальство,
Бо Господь – Бог знання,
І він упляновує вчинки!
4. Лук сильних поламаний,
А немічні оперезалися силою!

Серцю Анни були близькі проблеми жіночої долі того часу і суспільства, коли доля жінки, її щастя залежали від її чоловіка, від її дітей.
5. Наймаються ситі за хліб,
А голодні відпочивають,
Аж неплідна сімох породила,
А многодітна – знесиліла.

У віршах **6** і **7** молитви відобразилися міфологічні архетипи образу Бога, який є розпорядником життя і смерті людини: «він побиває й оживлює». В її уявленні Бог є космогонічним образом: «до шеолу знижає і підносить до неба». В асерторичному судженні, в якому констатується факт без логічного пояснення, вона висловила беззаперечне сприйняття діянь Бога.
6. Господь побиває й оживлює,
До шеолу знижає і підносить до неба.
7. Господь зубожує та збагачує,
Понижує Він та звеличує.
8. Підіймає нужденного з пороху,
Підносить убогого зі смітників,
Щоб посадити з вельможами
Й престол слави їм дать на спадщину…

У молитовному екстазі Анна піднялася й до філософського усвідомлення залежності людського життя на землі від вселенської волі Бога.
Бо Господні основи землі,

І на них Він поставив вселенну.

Анна розкрила широту своїх поглядів і критично поставилася до релігійних супротивників, висловила впевненість у непереможній силі Бога.

9. Він ноги Святих стереже,
Нечестиві ж погинуть у темряві…
10. Господь – хай поламані будуть Його супротивники!
У небі Господь загримить і розсудить Він кінці землі!
І Він подасть сили своєму цареві,
І рога повищить Свого помазанця! (Біблія, 2009, 1-а Самуїлова,2:1-10, с.344-345).

Вірш 10 вважається пророчим. Анна сказала про прихід наступного помазанця: «І рога повищить Свого помазанця»; вона висловила своє передбачення Страшного Суду: «У небі Господь загримить і розсудить Він кінці землі!». Ці слова молитви сприймаються як пророчі, тому у християнстві і вважають Анну пророчицею.

Концептуальні метафори молитви Анни різноманітні, найбільша оригінальність їх досягається у протиставленні, коли вони в одному вірші накладаються одна на одну або взаємопов'язані в межах цього вірша як антитетичні. Взаємозв'язок протилежних за значенням метафор сприяє експресивності молитви. Також у тексті англомовної версії молитви присутні паралелі між позитивними і негативними образами: *barren – borne seven children* (неплідна – народила семеро дітей), *saints – wicked* (праведні – грішні). В україномовному перекладі молитви досліджуються неочікувані паралелі між об'єктами матеріальної та духовної сфери:

Підносить убогого зі смітників,
Щоб посадити з вельможами,
Й престол слави їм дать на спадщину.

Емоційна напруга молитви, створена опозиційними метафорами, свідчить про багатство духовного світу поетеси, її яскраву уяву, емоційність, розвинуте мовлення людини стародавнього світу. Внутрішній світ поетеси надзвичайно багатий завдяки його формуванню під впливом її релігійних уявлень. Предтечею емоційної напруги молитви стала проблема ґендерного становища жінки у тогочасному суспільстві, коли ставлення до неї було зумовлено тим, чи є в неї діти, чи немає. Анна проказала пісню-молитву у момент найвищого емоційного підйому, релігійного екстазу, коли душа її піднімалася до неба, зверталася до Бога, благодарила за його милість. І Бог почув її молитву. Після Самуїла Анна народила ще трьох синів і двох дочок. В її житті були і смуток, і поетичне натхнення, і велика радість. Але земні справи для жінки завжди невідкладні, тому вона і присвятила себе служінню дітям і чоловіку.

Висновки. Вважаємо, що текст молитви, особливості його поетики, ідіостиль Анни із Раматаїм-Цофіму представили її як талановиту поетесу. Зафіксовані в історії роки життя пророка Самуїла засвідчили її особистість і першість серед біблейських поетів. Далека давнина поетичного твору лише посилює його емоційний вплив, поглиблюється його сприйняття та інтерпретація читачами. Молитва Анни, прекрасний і досконалий твір, стала натхненником і смисловою основою для читачів Біблії. Вважаємо, що дослідження творчості перших поетес світової літератури розкриє джерела становлення і формування мистецтва поезії, значно розширить поняття про розвиток міжнаціонального літературного процесу і сприятиме вирішенню проблем з усвідомлення значущості творчості перших поетес у літературному процесі.

Бібліографічний список

Біблія, 2009. *Біблія, або Книги Святого письма Старого і Нового Заповіту із мови давньоєврейської й грецької на українську наново перекладені*. Мінськ : Вид-во

«Принткорп».

Будний, В. та Ільницький, М., 2008. *Порівняльне літературознавство*. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія».

Косідовський, З., 1978. *Біблійні оповіді*. Переклад на українську мову О. Леніх та О. Федосенко. Київ : Вид-во політичної літератури України.

Таксіль, Л., 1977. *Забавна Біблія.* Київ : Вид-во політичної літератури України.

The Holy Bible, 1995. *New International Version: Containing the Old Testament and the New Testament.* [without the town of ed.]: International Bible Society.

References

Biblia, 2009. *Biblia, abo Knyga Svjatogo pisma Starogo i Novogo Zapovitu iz movy davnjoevreiskoi i grezkoi na ukrainsku nanovo perekladeni [The Bible, or the Books of the Holy Scriptures of the Old and New Testaments, newly translated from the ancient Hebrew and Greek languages into Ukrainian]*. Minsk: vyd-vo Pryntkorp (in Ukrainian).

Budnyj, V. та Ilnitskij, M., 2008. *Porivnialne literaturoznavstvo [Comparative literature]*. Kyiv : Vydavnychyj dim Kyivo-Mogylianska Akademija (in Ukrainian).

Kosidovskij, Z., 1978. *Biblijni opovidi [Bible stories]*. Translated from Ukrainian by O. Lenich and O. Fedosenko. Kyiv : Politychna literatura (in Ukrainian).

Taksil, L., 1977. *Zabavna Biblija [Funny Bible]*. Kyiv : Vyd-vo politychnoi literatury Ukrainy (in Ukrainian).

The Holy Bible, 1995. *New International Version: Containing the Old Testament and the New Testament.* [without the town of ed.]: International Bible Society.

Статтю подано до редколегії 30.10.2023.

T. Skrypnyk

LINGUO-POETICS OF THE ENGLISH VERSION OF ANNA'S PRAYER FROM RAMATAIM-ZUTHITE, FROM THE EPHRAIM MOUNTAINS

The article presents the presupposition of creating a prayer by a poetess whose name and work are recorded in the Bible. The image of the poetess, the high level of her spiritual world, the uniqueness of world perception, the richness and poetics of speech, the peculiarities of religious ideas have been revealed in the paper.

Attention is paid to the gender problem of recognizing the primacy of the poetess in the literature of the ancient people and the problem that forced the poetess to create the prayer.

In literary studies, it is believed that the first poet whose name is recorded in the Torah was King David (reigned 1012-972 BC). 150 of his psalms are recorded in the Torah (the Old Testament). However, the analysis of the texts of the Old Testament showed that ***the first poetess*** *of the ancient Jewish people was Anna, the wife of Elkan from Ramathaim-Zuthite, from the Ephraim mountains. She was the mother of the prophet Samuel, and her prayer of thanks to God for the birth of her son was recorded in the Old Testament. The prayer is a testimony of the impact of* ***gender issues*** *on the fate of women in the ancient world.*

The probable time of the creation of Anna's prayer – 1143 BC – corresponds to the years of the life of prophet Samuel. It is believed that he was born in 1146 BC. Anna gave him to the temple of Elijah in the town of Shiloh after weaning when he turned 3, as was customary in those days. He became a Nazarene, that is, dedicated to God, and he became a prophet. But comparing the years of Samuel's life with the years of King Saul's life raises many questions about the accuracy of his birth date.

The article examines the peculiarities of linguopoetics of the English version of Anna's prayer: semantic antonyms, the use of substantivation, tautology of poetic syntagms, antitheses of metaphors, anepiphora as a special type of rhyme, alliteration, etc.

Anepiphora "in the Lord – in the Lord" emphasizes the importance of the image of God and the power of the poetess's religious ideas. The technique of poetic tautology of syntagms is applied: "Those who were – those who were". Examples of alliteration: there is no one, those who were, she who was, full of food.

Examples of substantivation (transition of one part of speech into another one) are studied in the words hungry – hunger. Hunger – is noun, hungry – is adjective. Semantic antonyms: barren – has borne (literally: barren – has given birth).

*She who was **barren***

*has **borne seven children**.*

Antitheses of metaphors:

*He will guard the feet of his **saints**,*

*But the **wicked** will be silenced in darkness.*

The lyrical content of the work reveals the poetess' state of mind, her religious perception of God, the high level of her spiritual world, and is characterized by emotionality. The text of the work shows the uniqueness of the worldview, spiritual and linguistic richness of the poetess. In verse 10 of the prayer, Anna prophesied the coming of the next Lord's Anointed and expressed her prediction of the Last Judgment in a metaphorical form. In Christianity, Anna of Ramataim-Zuthite is considered a prophetess, her name is mentioned on December 9.

***Key words**: presupposition, gender issues, alliteration, substantivation, metaphor.*